

ธรรมเนียม เกษตรปลอดภัยบ้านหัวน้ำ

“ถ้าสวย น้ำตกใส ป่าไม้ใหญ่ สมุนไพรลือนาม”

ลงชื่อ.....พยาน ลงชื่อ.....พยาน
(นางศิริพร ปัญญาเสน) (ศาสตราจารย์เกียรติคุณแพทย์หญิงสมพร ศิรินาวิน)
นายกสมาคมส่งเสริมการพัฒนาสตรี ประธานเครือข่ายสมัชชาสุขภาพ
และเยาวชนลำปาง จังหวัดลำปาง

ลงชื่อ.....พยาน ลงชื่อ.....พยาน
อาจารย์ ดร.ดวงใจ พุทธวงศ์ (นายนิวัฒน์ ชัยวงศ์)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ปลัดเทศบาลตำบลแม่มอก
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

กิตติกรรมประกาศ

ธรรมนูญเขตสุขภาพบ้านห้วยน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ เป็นกติกาหรือข้อตกลงร่วมกันของคนบ้านห้วยน้ำ เพื่อสร้างระบบ กลไกการส่งเสริมการเพาะปลูกพืชผักของคนในบ้านห้วยน้ำ อันมุ่งสู่การเป็นพื้นที่อาหารปลอดภัย ภายใต้ปรัชญา แนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ธรรมนูญฉบับนี้เกิดขึ้นได้จากความร่วมมือของผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ ประชาชน และภาคีหลากหลายทั้งในและนอกพื้นที่บ้านห้วยน้ำ ภายใต้ธรรมนูญประกอบด้วย ๕ หมวดหลักๆดังนี้ หมวดที่ ๑ หมวดทั่วไป หมวดที่ ๒ ต้นทุน และสภาพปัญหาที่สำคัญ หมวดที่ ๓ เจตนารมณ์ หรือสิ่งที่คนในชุมชนบ้านห้วยน้ำพึงประสงค์หมวดที่ ๔ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม “ป่าชุมชน” และหมวดที่ ๕ มาตรการการรักษา กฎ กติกา “ป่าชุมชน” ตามธรรมนูญบ้านห้วยน้ำ

ขอขอบคุณ นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป เลขาธิการคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ศาสตราจารย์เกียรติคุณแพทย์หญิงสมพร ศิรินาวิน ประธานคณะกรรมการเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง (๔ p-w) หน่วยจัดการ Flagship จังหวัดลำปาง คุณศิริพร ปัญญาเสน พร้อมคณะ และ อาจารย์ ดร.ดวงใจ พุทธวงศ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง นายอำเภอเถิน สาธารณสุขอำเภอเถิน ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเถิน สถานีตำรวจภูธรเวียงมอก เทศบาลตำบลแม่มอก

โรงเรียนแม่มอกหัวน้ำ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพแม่มอกกลาง
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพกุ่มเน็ง ที่เป็นร่วมขับเคลื่อนการยกร่าง
ธรรมนูญชุมชนอย่างเข้มข้นตลอดมา

ทำนุนี้ ขอขอบคุณ พี่น้องประชาชนบ้านหัวน้ำมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วม
เป็นเจ้าของธรรมนูญเกษตรปลอดภัยบ้านหัวน้ำ พ.ศ.๒๕๖๑ ในครั้งนี้

**คณะกรรมการเชิงประเด็นเกษตรปลอดภัยบ้านหัวน้ำ
การขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง**

- ๑.นายสมบัติ วงศ์ใจจา ๒.วิฑูรย์ ปิมลือ ๓.นายภาคิน พรหมสอน
๔.น.ส.ศิริพรรณ เปี้ยอูด ๕.น.ส.ร่าพัน ปิงธิ ๖.นางธนพร พรหมสอน
๗.นางปิ่นทอง ศรีวิชัยแก้ว ๘.น.ส.อุไรพร คำฟู ๙.นายชุมพล ชุมพู
๑๐.นายสุรินทร์ ปิงธิ ๑๑.นายชัยวัฒน์ ปิงคำ ๑๒.นายสมเกียรติ เทพา
๑๓.นายประพันธ์ ต๊ะลิสังวาล ๑๔.น.ส.นฤนาถ เครือชัยแก้ว

(ลงชื่อ).....
(นายวันชัย เปี้ยอูด)
กำนันตำบลแม่มอก

(ลงชื่อ).....
นายประพันธ์ ต๊ะลิสังวาลย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยตำบลแม่มอก

(ลงชื่อ).....
(พระครูอภัสสรนิเวศน์)
เจ้าอาวาสวัดแม่มอกหัวน้ำ

(ลงชื่อ).....
(นายสิริมงคล สัมภังค์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวน้ำ

(ลงชื่อ).....
(นางจุฑามาศ กิ่งแก้ว)
ผู้อำนวยการโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพ บ้านกุ่มเน็ง

(ลงชื่อ).....
(นายสมเกียรติ เทพา)
ผู้อำนวยการโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพ บ้านแม่มอกกลาง

ลงชื่อ.....
(นายอภิวัฒน์ เมืองมูล)
เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลแม่มอก

หมวดที่ ๖

บทเฉพาะกาล

ธรรมนูญเกษตรปลอดภัย บ้านแม่มอกหัวน้ำ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 30 วันนับจากวันประกาศใช้เป็นต้นไป และให้มีการทบทวนหลังจากประกาศใช้ จึงสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นหรือจัดเวที ประชาพิจารณ์ในระดับหมู่บ้าน

ประกาศ ณ วันที่ 16 กันยายน พ.ศ.๒๕๖๑

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....

(นายชุมพล ดวงดีวงศ์.)

(นายชุมพล ดวงดีวงศ์

รักษาราชการแทนนายอำเภอเถิน

หัวหน้าสาธารณสุขอำเภอเถิน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....

(นายสมบัติ วงษ์ใจจา)

(นางนงนุช เชื้อนสาร)

ผู้ใหญ่บ้านหัวน้ำ

นายกเทศมนตรีตำบลแม่มอก

ธรรมนูญว่าด้วย เกษตรปลอดภัย บ้านหัวน้ำ ตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่มีการใช้เครื่องมือในรูปแบบและระดับต่างๆได้แก่ ธรรมนูญสุขภาพทั้งระดับชุมชน-ตำบล-อำเภอ-จังหวัด ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ เปิดโอกาสให้ ภาคี เครือข่าย ระดับพื้นที่ สามารถจัดทำธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพเฉพาะพื้นที่ของตนเองโดยต้องไม่ขัดหรือแย้งกับธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ทั้งนี้ จะต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม การเปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ใช้ข้อมูลวิชาการและการจัดการความรู้เป็นสำคัญ เพื่อให้ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพเฉพาะพื้นที่สะท้อนเจตนารมณ์และเป็นพันธะร่วมกันของสังคม ให้สังคมสามารถนำไปใช้เป็นฐานอ้างอิงในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของระบบสุขภาพในอนาคต ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงบัญญัติธรรมนูญนี้ขึ้นมา

บ้านหัวน้ำ ได้ดำเนินกิจกรรมนำร่องในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ประเด็นอาหารปลอดภัย ใน ๒ ปีที่ผ่านมา โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับการปลูกพืชผักในพื้นที่บ้านหัวน้ำให้ได้มาตรฐานแปลงด้วยภูมิปัญญา พร้อมทั้งขยายผลสู่การยกระดับให้เป็นกติกาของชุมชนในการขยายพื้นที่การปลูกพืชผักให้ปลอดภัย ส่งผลให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดี รวมทั้งเพิ่มรายได้จากการปลูกพืชผักปลอดภัย และสามารถเป็นพื้นที่ต้นแบบในการขยายแนวคิด มาตรฐานแปลงด้วยภูมิปัญญา ไปสู่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ธรรมนูญเกษตรปลอดภัยบ้านหัวน้ำประกอบด้วยสาระสำคัญ

๕ หมวดดังนี้

หมวดที่ ๑ หมวดทั่วไป

หมวดที่ ๒ ต้นทุน และสภาพปัญหาที่สำคัญ

หมวดที่ ๓ เจตนารมณ์ หรือสิ่งที่คนในชุมชนบ้านหัวน้ำพึงประสงค์

หมวดที่ ๔ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
“ป่าชุมชน”

หมวดที่ ๕ มาตรการการรักษา กฎ กติกา “ป่าชุมชน”
ตามธรรมนูญ บ้านหัวน้ำ

หมวดที่ ๖ บทเฉพาะกาล

๑๕.๔ ห้ามล่าสัตว์ในเขตป่าชุมชน หากฝ่าฝืนจะถูกดำเนินการ
ดังต่อไปนี้

๑) ครั้งที่ ๑ ว่ากล่าวตักเตือน

๒) ครั้งที่ ๒ ปรับ ตัวละ ๑,๐๐๐ บาท หากเป็นสัตว์
ขนาดใหญ่ ปรับตัวละ ๕๐๐ บาทหากเป็นสัตว์ขนาดเล็ก

๓) ครั้งที่ ๓ ปรับต้นละ ๒,๐๐๐ บาท พร้อมส่งตัว
ดำเนินคดีตามกฎหมาย

๑๕.๕ ห้ามบุกรุกเขตป่าชุมชนเพื่อขยายที่ทำกิน หรือไม่ว่า
กรณีใดๆทั้งสิ้น หากฝ่าฝืนจะถูกดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ครั้งที่ ๑ ว่ากล่าวตักเตือน

๒) ครั้งที่ ๒ ปรับไร่ละ ๑,๐๐๐ บาท

๓) ครั้งที่ ๓ ปรับไร่ละ ๑,๐๐๐ บาท พร้อมส่งตัว
ดำเนินคดีตามกฎหมาย

๑๕.๖ ห้ามบุคคลภายนอกเข้ามาบุกรุกเขตป่าชุมชนเพื่อหา
ของป่าทุกชนิด หรือไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น หากฝ่าฝืนจะถูกดำเนินการ
ดังต่อไปนี้

๑) ครั้งที่ ๑ ว่ากล่าวตักเตือน

๒) ครั้งที่ ๒ ปรับชิ้นละ ๕๐ บาท

๓) ครั้งที่ ๓ ปรับ ๕๐ บาท พร้อมส่งตัวดำเนินคดีตาม
กฎหมาย

หมวดที่ ๕ มาตรการการรักษา กฎ กติกา “ป่าชุมชน” ตาม
ธรรมนูญเกษตรปลอดภัย

ข้อที่ ๑๕ คนบ้านหัวน้ำ มีหน้าที่ และร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ
จัดการป่าชุมชนดังนี้

๑๕.๑ มีระบบ กลไก และมาตรการการดูแล อนุรักษ์ รักษา
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ป่าชุมชน

๑๕.๒ ห้ามตัดไม้ทุกชนิดในเขตป่าชุมชน หากมีความ
จำเป็นต้องตัดเพื่อยังชีพ หรือสร้างบ้านเรือน ต้องได้รับอนุญาตจาก
คณะกรรมการป่าชุมชน หากฝ่าฝืนจะต้องถูกดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ครั้งที่ ๑ ว่ากล่าวตักเตือน พร้อมยึดของกลาง

๑) ครั้งที่ ๒ ปรับต้นละ ๑,๐๐๐ บาท พร้อมยึดของ
กลาง

๑) ครั้งที่ ๓ ปรับต้นละ ๑,๐๐๐ บาท พร้อมยึดของ
กลาง และถูกดำเนินคดี

ตามกฎหมาย

๑๕.๓ ห้ามเผาป่าในเขตป่าชุมชน หากฝ่าฝืนจะถูกดำเนินการ
ดังต่อไปนี้

๑) ครั้งที่ ๑ ว่ากล่าวตักเตือน

๒) ครั้งที่ ๒ ปรับต้นละ ๒,๐๐๐ บาท

๓) ครั้งที่ ๓ ปรับต้นละ ๒,๐๐๐ บาท พร้อมส่งตัว
ดำเนินคดีตามกฎหมาย

หมวดที่ ๑ หมวดทั่วไป

ข้อที่ ๑ ธรรมนูญนี้เรียกว่า “ ธรรมนูญเกษตรปลอดภัยของชุมชน
บ้านหัวน้ำ”

ข้อที่ ๒ ธรรมนูญนี้มีผลตามมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ (๓) มาตรา
๘๗ (๑)(๒)(๓)(๔) และ (๕) และวรรคท้าย และมาตรา ๑๖๓ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐

ข้อที่ ๓ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการ
หมู่บ้าน นายกเทศบาลตำบลแม่มอก สมาชิกเทศบาลตำบลแม่มอก หมู่ ๑
ประธานและคณะกรรมการกลุ่มผู้สูงอายุ ประธานและคณะกรรมการ
กลุ่มแม่บ้าน ประธานและคณะกรรมการกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มอื่นๆในพื้นที่บ้านหัวน้ำ

ข้อที่ ๔ ธรรมนูญเกษตรปลอดภัยของชุมชนบ้านหัวน้ำ จัดทำขึ้น
เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

๔.๑ เป็นกติกาหรือข้อตกลงของคนในชุมชนบ้านหัวน้ำใช้
ร่วมกัน

๔.๒ สร้างจิตสำนึก และสร้างความตระหนักให้คนในชุมชน
บ้านหัวน้ำ พิชัยของสารเคมีทุกประเภท ที่จะมีผลกระทบต่อคน
สัตว์ และสิ่งแวดล้อม

๔.๓ เพื่อให้คนในชุมชนบ้านหัวน้ำ มีสุขภาพที่แข็งแรง
สมบูรณ์ ด่วนการกิน อยู่อย่างปลอดภัย ห่างไกลจากโรคร้ายไข้เจ็บที่
เกิดจากการใช้สารเคมี หรือบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัย

๔.๔ เป็นพื้นที่ตัวอย่างในระดับตำบล หรืออำเภอในการไม่ใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ข้อที่ ๕ เกษตรปลอดภัย หมายถึง การปลูกพืช ผัก ผลไม้ที่ใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมีตามความจำเป็น เหมาะสมและถูกวิธี และมีความพยายามที่จะใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีในจำนวนที่ลดลงตามลำดับ โดยทดแทนด้วยการใช้สารชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมัก เป็นต้น

ข้อที่ ๖ ความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง การที่คนในชุมชนบ้านหัวน้ำ สามารถเข้าถึงอาหารโดยการผลิตเองในครัวเรือน หรือเลือกซื้อและบริโภคอย่างถูกวิธี การผลิตอาหารให้ได้ปริมาณสม่ำเสมอ ความปลอดภัยทางอาหาร ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ทั้งยังรวมถึงบริบทแวดล้อมอื่นๆ

ข้อที่ ๗ “มาตรฐานแปลงภูมิปัญญา” หมายถึง การกำหนดคุณภาพของพืช ผัก ในแปลงปลูกด้วยองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนบ้านแม่หัวน้ำ

ข้อที่ ๘ ป่าชุมชน หมายถึง พื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับการจัดการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนบ้านหัวน้ำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตามความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นป่าที่ประชาชนบ้านหัวน้ำสามารถเข้าไปใช้สอยตามวิถีชีวิตของคนทุกคนในชุมชน โดยกำหนดกติกาขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกการดูแลรักษาให้คงสภาพป่าที่คงความอุดมสมบูรณ์ต่อไป

ข้อที่ ๑๔ คณะกรรมการฯ ร่วมกับคนบ้านหัวน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๑๔.๑ ร่วมกันส่งเสริม การอนุรักษ์ การฟื้นฟู ฝักระวัง ระบบนิเวศ ป้องกันไฟป่า หมอกควันและมลพิษทางอากาศ

๑๔.๒ กำหนดแนวเขตป่าสงวน ป่าอุทยาน และที่ดินทำกินอย่างเหมาะสม

๑๔.๓ สนับสนุน ร่วมขับเคลื่อน ผลักดัน ให้ป่าชุมชนในพื้นที่ได้รับการรับรองเป็นป่าชุมชนอย่างถูกต้อง

๑๔.๔ พัฒนา แหล่งกักเก็บน้ำและระบบประปาที่มีคุณภาพเพื่อการอุปโภค บริโภค และด้านอื่นๆ ที่ชุมชน/หมู่บ้านได้ประโยชน์สูงสุด

๑๔.๕ กำหนดมาตรการลดและเลิกการใช้สารเคมีที่เป็นพิษในการดำรงชีวิต เช่น การใช้สารเคมีให้น้อยลงหรือใช้เท่าที่จำเป็น

๑๔.๖ ควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม กลิ่น ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย เสียง ฝุ่นละออง ควัน ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

๑๔.๗ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการเกษตรปลอดภัย สนับสนุนให้มีอาสาสมัครชุมชน/หมู่บ้าน ในการป้องกัน ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานเกษตรปลอดภัย และอาหารปลอดภัย

หมวดที่ ๔ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม “ป่าชุมชน”

คนบ้านห้วยน้ำ มีหน้าที่ มีจิตสำนึก และร่วมกับหน่วยงาน
ต่าง ๆ จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ข้อที่ ๑๓ กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมา ๑ ชุด ทำหน้าที่ดังนี้

๑๓.๑ ทำหน้าที่ในการวางแผน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
ขึ้นทุกปี โดยให้เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาหมู่บ้านเพื่อพัฒนาให้หมู่บ้าน
เป็นไปตามเจตนารมณ์ของคนในหมู่บ้านห้วยน้ำ โดยแผนฉบับนี้
มุ่งเน้นในด้านการเกษตรปลอดภัยในหมู่บ้าน

๑๓.๒ คณะกรรมการมาจากตัวแทนภาคส่วนต่างๆเช่น ผู้นำ
ท้องที่ ท้องถิ่น โรงเรียน เทศบาลตำบลแม่มอก วัด ประชาชนชาวบ้าน
ผู้นำชุมชน

๑๓.๓ ร่วมกันเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนแผนงานใน
ลักษณะบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่ และนอก
พื้นที่

๑๓.๔ กำกับติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
อย่างสม่ำเสมอ

๑๓.๕ จัดทำ สรุปผลการดำเนินงานและนำเสนอผลการ
ดำเนินงานให้คนบ้านห้วยน้ำได้รับทราบทุกๆเดือน เช่น รายงานในที่
ประชุมประจำเดือนหมู่บ้าน เป็นต้น

หมวดที่ ๒ ต้นทุน และสภาพปัญหาที่สำคัญ

ตำบลแม่มอก ตั้งอยู่ที่อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง มีพื้นที่ส่วนใหญ่
เป็นภูเขาประมาณร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่ทั้งหมด ประกอบด้วย ๑๐
หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ บ้านห้วยน้ำ หมู่ที่ ๒ บ้านแม่มอกกลาง หมู่ที่ ๓
บ้านกุ่มเงี้ยว หมู่ที่ ๔ บ้านสะพานหิน หมู่ที่ ๕ บ้านสันปามอญ หมู่ที่ ๖
บ้านแม่มอกใต้ หมู่ที่ ๗ บ้านเด่นอุดม หมู่ที่ ๘ บ้านทุ่งเกาะหลวง หมู่ที่ ๙
บ้านห้วยน้ำพัฒนา หมู่ที่ ๑๐ บ้านสะพานหินพัฒนา

บ้านห้วยน้ำ หมู่ที่ ๑ มีประชากรจำนวน ๑๔๔ ครัวเรือน จำนวน ๕๓๒
คน แยกเป็นชาย ๒๗๑ คน เป็นหญิง ๒๖๑ คน มีพื้นที่ ๓,๒๔๐ ไร่
ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ด้านการเกษตร โดยพืชที่ปลูกคือ ข้าว
หอม กระเทียม ถั่วเหลือง ผักกาด ผักกูด ต้นหอม ผักชี

บ้านห้วยน้ำ เป็นแหล่งต้นน้ำ ภายในพื้นที่มีน้ำตก ถ้า มีตลาดชุมชน
ของหมู่บ้านที่จำหน่ายพืชผักอินทรีย์ที่เป็นผลผลิตของคนในชุมชนทุกวัน
ศุกร์ นอกจากนั้นยังมีพื้นที่ป่าชุมชน ที่อยู่ในระหว่างการยื่นขอขึ้นทะเบียน
เป็น “ป่าชุมชน” อย่างเป็นทางการ ภายในป่าชุมชนอุดมไปด้วย
ทรัพยากรธรรมชาติ พืชพันธุ์ไม้ เห็ด สมุนไพร และของป่าอื่น ๆ มากมาย

สถานการณ์ความเสี่ยงด้านทรัพยากรธรรมชาติคือ เกษตรกรมี
พฤติกรรมการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ในการเพาะปลูก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ
ระบบนิเวศ เช่น หอย ปู ปลาในทุ่งนาเริ่มลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด
และยังก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกร บางรายเกิดผื่นคันตาม
ร่างกายต้องทำการรักษาพยาบาลอยู่ตลอดเวลา ทำให้สูญเสียค่า

รักษาพยาบาล นอกจากนั้นเกษตรกรต้องประสบปัญหาต้นทุนการทำนาทำไร่สูง เนื่องจากต้องเสียเงินซื้อสารเคมี ปุ๋ยเคมี รวมถึงผลิตภัณฑ์อื่น ๆ มาใช้ในการเกษตร

สถานการณ์ข้างต้นนี้ ทำให้ผู้นำ เกษตรกร คนในชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่ต้องลุกขึ้นมาทบทวนตนเอง เพื่อหาทางออกในเรื่องดังกล่าว เวทีการพูดคุยเกิดขึ้น ครั้งแล้วครั้งเล่า จนในที่สุด ผู้นำชุมชนกลุ่มหนึ่งได้นำเอาแนวคิด ธรรมนูญชุมชนหรือกติกา มาเป็นเครื่องมือ ชักชวนคนบ้านหัวน้ำได้ร่วมกัน คิด ร่วมกันตัดสินใจ กำหนดกรอบกติกาขึ้นมา เพื่อเป็นแนวทางการทำการเกษตรอย่างปลอดภัยทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค รวมถึงเพื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นที่มาของ “ธรรมนูญเกษตรปลอดภัยบ้านหัวน้ำ”ฉบับนี้

หมวดที่ ๓ เจตนารมณ์ หรือสิ่งที่คนในชุมชนบ้านหัวน้ำพึงประสงค์

ข้อที่ ๙ เจตนารมณ์ของคนบ้านหัวน้ำ หมายถึง ความมุ่งมั่นของคนบ้านหัวน้ำที่ความต้องการดำเนินวิถีชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

ข้อที่ ๑๐ ออกมาตรการ หรือแนวทางร่วมกันในการลดการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมีทางการเกษตร และทดแทนด้วย สารชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมัก รวมถึงการลดการใช้ยาฆ่าหญ้าในพื้นที่สาธารณะ เช่น ใกล้เคียง-เหมือง ถนน หรือพื้นที่ใกล้ที่อยู่อาศัย หรือสถานที่ราชการ

ข้อที่ ๑๑ ออกมาตรการ หรือแนวทางร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุนให้เกษตรกร คนในชุมชนหันมาปลูกและบริโภคพืชผักปลอดสารพิษ

ข้อที่ ๑๒ ออกมาตรการในการรักษา อนุรักษ์ “ป่าชุมชน” ในพื้นที่ ให้อุดมสมบูรณ์สามารถเป็นแหล่งอาหารสำคัญของคนในชุมชนต่อไป